

**Sprawozdanie z realizacji
studenckich praktyk zawodowych
przez studentów studiów stacjonarnych I stopnia
kierunek *turystyka i rekreacja*
w roku akademickim 2017/2018**

Opracowanie:

dr Marzena Rydzewska-Włodarczyk, opiekun praktyk zawodowych na kierunku *turystyka i rekreacja*

Wprowadzenie

Na Wydziale Ekonomicznym Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie praktyki zawodowe są integralnym elementem kształcenia na studiach pierwszego stopnia kierunku *turystyka i rekreacja*. Organizację i przebieg studenckich praktyk zawodowych na regulują:

- przepisy ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*,
- Regulamin studiów wyższych w Zachodniopomorskim Uniwersytecie Technologicznym w Szczecinie,
- Zarządzenie Rektora Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie nr 169 z dnia 20 listopada 2009 r. w sprawie zasad realizowania praktyk zawodowych studentów Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, będących obywatelami polskimi,
- Uchwała Rady Wydziału Ekonomicznego nr 52 z dnia 23 listopada 2012 roku w sprawie określania zasad i trybu zaliczania praktyk zawodowych wynikających z planów studiów i programów nauczania,
- program i plan studiów na kierunku *turystyka i rekreacja* zatwierdzony przez Radę Wydziału Ekonomicznego ZUT w Szczecinie dla cyklu kształcenia od roku 2016/2017 (Uchwała Rady Wydziału Ekonomicznego w sprawie zatwierdzenia programu studiów dla kierunku studiów *turystyka i rekreacja* pierwszego stopnia dla cyklu kształcenia rozpoczynającego się w roku akademickim 2016/2017).

Podstawowym celem studenckich praktyk zawodowych realizowanych przez studentów kierunku *turystyka i rekreacja* w roku akademickim 2017/2018 było nabycie wiedzy i umiejętności praktycznych uzupełniających i pogłębiających wiedzę uzyskaną przez studentów w toku zajęć dydaktycznych. Realizacja praktyk miała też na celu stworzenie możliwości potwierdzenia i rozwoju kompetencji zawodowych studentów uzyskanych w ramach kierunku kształcenia, a także ukształtowanie postaw wobec przyszłych i/lub potencjalnych pracodawców i współpracowników.

Ogólna charakterystyka przebiegu praktyk zawodowych studentów studiów stacjonarnych pierwszego stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* w roku akademickim 2017/2018

W roku akademickim 2017/2018 na Wydziale Ekonomicznym ZUT w Szczecinie obowiązek realizacji i rozliczenia praktyk zawodowych objął 26 studentów 4 semestru studiów stacjonarnych pierwszego stopnia kierunku *turystyka i rekreacja*. Studenci realizowali praktyki zawodowe w wymiarze co najmniej 4 tygodni, tj. 20 dni roboczych. Na zasadzie dobrowolności do realizacji praktyk mogli przystąpić również studenci I roku (2 semestru studiów). Z możliwości tej w objętym sprawozdaniem roku akademickim nie skorzystał żaden student I roku.

Studenckie praktyki zawodowe odbywały się w wybranej przez studenta i zaakceptowanej lub wskazanej przez opiekuna praktyk jednostce gospodarczej. Warunkiem skierowania studenta na praktykę do danego przedsiębiorstwa lub instytucji było założenie, że praktykant będzie miał szansę osiągnąć efekty kształcenia zakładane dla danego kierunku studiów i określone w programie praktyk. Zgodnie z obowiązującymi przepisami przed skierowaniem studentów na praktykę Wydział podpisywał z pracodawcami indywidualne umowy o praktykę.

W analizowanym roku akademickim opiekun praktyk dokonał weryfikacji uzyskania przez studentów w toku praktyki efektów kształcenia. Weryfikacja była przeprowadzona na podstawie złożonej przez praktykantów dokumentacji realizacji praktyk w formie: potwierdzenia odbycia praktyki, sprawozdania z realizacji praktyk, dziennika praktyk, w którym opisane były zadania wykonywane przez studenta w trakcie praktyki i odpowiadające im, zgodne z programem praktyk dla danego kierunku studiów, efekty kształcenia ocenione przez opiekunów praktyk w zakładzie pracy. W uzgodnionych i ujętych w harmonogramie zaliczeń praktyk terminach (w okresie czerwiec-wrzesień 2018) zostały przeprowadzone kolokwia zaliczeniowe, których przedmiotem była weryfikacja wiedzy, umiejętności oraz kompetencji personalnych i społecznych uzyskanych przez praktykantów podczas praktyk zawodowych. W trakcie kolokwii były też analizowane informacje zawarte w dziennikach praktyk, które uzupełniano szczegółowymi pytaniami weryfikującymi stopień i zakres realizacji zadań wskazywanych przez studentów w dokumentacji. W trakcie zaliczania praktyk studenci mieli możliwość wyrażenia swojej opinii na temat zrealizowanych praktyk, zdobytych umiejętności i doświadczeń, praktycznej przydatności wiedzy uzyskanej w toku kształcenia, a także oczekiwań pracodawców w stosunku do pracowników.

W roku akademickim 2017/2018 studenci drugiego roku studiów stacjonarnych pierwszego stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* mieli też możliwość wnioskowania o zaliczenie na poczet realizacji praktyk kompetencji zawodowych nabytych podczas pracy i staży zawodowych, prowadzenia działalności gospodarczej lub udziału w obozach i badaniach naukowych. Z tej możliwości skorzystało łącznie 8 studentów, w tym 3 osoby odbyły w ten sposób jedynie część praktyk.

W roku akademickim 2017/2018 studenckie praktyki zawodowe zaliczyło 25 studentów¹ (por. tabela 1). Studenci realizowali praktyki zawodowe w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych. W uzasadnionych przypadkach na wniosek studenta prodziekan ds. studenckich wyrażał zgodę na realizację praktyk w innym okresie wolnym od zajęć dydaktycznych.

Tabela 1. Liczba i odsetek studentów stacjonarnych pierwszego stopnia kierunku *turystyka i rekreacja*, którzy zrealizowali i zaliczyli praktyki zawodowe w roku akademickim 2017/2018

Wyszczególnienie	Liczba i odsetek studentów	
Studenci II roku studiów, którzy zrealizowali praktykę zawodową	20	77%
Studenci, którzy uzyskali zaliczenie na podstawie wniosków o uznanie udokumentowanych kompetencji zawodowych	5	19%
Razem studenci, którzy osiągnęli efekty kształcenia w zakresie określonym dla praktyk zawodowych	25	96%
Studenci, którzy nie zrealizowali praktyk i nie uzyskali efektów kształcenia w zakresie określonym dla praktyk zawodowych	1	4%
Razem	26	100%

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z informacji zawartych w tabeli 1 z ogółu studentów studiujących w roku akademickim 2017/2018 na semestrze 4 studiów pierwszego stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* praktykę zawodową 96% studentów zaliczyło praktykę zawodową, w tym 20 studentów (77% ogółu studentów tego semestru) zrealizowało praktykę na „zasadach ogólnych”, 5 studentów (19%) wnioskowało o zaliczenie na poczet praktyk dokonań (efektów uczenia się) uzyskanych w innych firmach aktywności zawodowej. Jeden student nie przystąpił do realizacji praktyk zawodowych.

Analiza dokumentacji praktyk i ich przebiegu wykazała, że w analizowanym roku akademickim studenci odbywali praktyki w przedsiębiorstwach i instytucjach umożliwiających realizację celów i efektów kształcenia założonych w programie studiów i programach praktyk. Studenci odbywali praktyki w przedsiębiorstwach prowadzących różnego rodzaju działalność gospodarczą, podmiotach nieprowadzących działalności gospodarczej oraz jednostkach sektora finansów publicznych.

Charakteryzując podmioty, w których studenci kierunku *turystyka i rekreacja* odbywali praktyki zawodowe (por. tabela 2), należy stwierdzić, że odbywały się one na równi w obiektach hotelowych, jak i biurach turystycznych (po 8 studentów). Tylko jednak studentka realizowała praktykę w obiekcie sportowym. W innych podmiotach prowadzących działalność turystyczną lub współpracujących z podmiotami branży turystycznej (w tym urzędach administracji publicznej) praktyki odbyło 8 studentów.

Analizując miejsce odbywania praktyk należy stwierdzić, że studenci, co do zasady, realizowali praktyki zawodowe w pobliżu swojego miejsca zamieszkania lub bezpośrednio w Szczecinie. Kilko studentów realizowało praktykę w innych miejscowościach w Polsce.

¹ Zaliczenie praktyki odnosi się zarówno do studentów, którzy realizowali ją jako studencką praktykę zawodową, jak i studentów, którym zostały uznane kompetencje zawodowe nabyte w innych formach praktyk.

Tabela 2. Charakterystyka podmiotów, w których odbywali praktyki studenci stacjonarnych pierwszego stopnia kierunku *turystyka i rekreacja*

Typ podmiotu	Liczba i odsetek praktykantów	
obiekty hotelowe	8	32%
biura turystyczne	8	32%
obiekty sportowe	1	4%
inne podmioty	8	32%
Razem	25	100%

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z przedstawionych danych i informacji zawartej w dokumentacji praktyk, studenci odbywali praktyki zgodnie z kierunkiem studiów i zainteresowaniami dotyczącymi przyszłej pracy zawodowej. Na podstawie przeprowadzonych ze studentami rozmów, można stwierdzić, że praktyka umożliwiła zweryfikowanie poglądów na temat zawodu/miejsca pracy i oczekiwań wobec przyszłej aktywności zawodowej.

Oceniając efekty kształcenia uzyskane podczas realizacji praktyk zawodowych (na podstawie przeprowadzonych ze studentami kolokwiów oraz analizy dokumentacji dotyczącej praktyk zawodowych) należy stwierdzić, że praktyki umożliwiły:

1. Poznanie zasad funkcjonowania zakładu pracy (struktury organizacyjnej, struktury zarządzania, powiązań między komórkami organizacyjnymi przedsiębiorstwa i powiązań między przedsiębiorstwem a podmiotami zewnętrznymi, w tym klientami i kontrahentami).
2. Nabycie wiedzy o przebiegu procesów gospodarczych w przedsiębiorstwie.
3. Nabycie umiejętności pracy zespołowej i zachowań organizacyjnych (dyscyplina, hierarchia), umiejętności komunikacji wewnątrz jednostki i poza nią.
4. Wykształcenie lub udoskonalenie umiejętności z zakresu dokumentacji procesów gospodarczych występujących w podmiotach zajmujących się szeroko rozumianą turystyką i rekreacją.
5. Rozszerzenie innych umiejętności związanych bezpośrednio z kierunkiem studiów.
6. Zweryfikowanie wiedzy teoretycznej i umiejętności nabytych w toku studiów.

Część praktykantów wskazała, że podczas praktyk zapoznano ich ze specjalistycznym oprogramowaniem komputerowym (najczęściej związanym z obsługą placówek hotelowych, działalnością operatorów turystyki, zarządzaniem relacjami z klientem).

Stopień uzyskania przez studentów efektów uczenia się podczas praktyk był zróżnicowany (por. tabela 3), na co wpływ miały zarówno miejsce praktyk (zakład pracy), jak i inne czynniki, np. koniunktura, okres odbywania praktyki, podejście pracodawcy do organizacji praktyk.

Tabela 3. Struktura studentów studiów stacjonarnych pierwszego stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* ze względu na uzyskane w roku akademickim 2016/2017 efekty kształcenia

Wyszczególnienie	Ocena z zaliczenia praktyk					brak zaliczenia (po uwzględnieniu osób skreślonych z listy studentów przed końcem roku akademickiego)
	bdb	db plus	db	dst plus	dst	
Liczba studentów	16	7	2	0	0	1
Odsetek studentów	62%	27%	8%	0%	0%	4%

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie przeprowadzonej analizy efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych i personalnych można stwierdzić, iż spośród studentów drugiego roku kierunku *turystyka i rekreacja* (studiów stacjonarnych pierwszego stopnia) zobowiązanych do odbycia praktyk zawodowych w roku akademickim 2017/2018 96% studentów (25 studentów) osiągnęło zakładane dla praktyk zawodowych efekty kształcenia, w tym:

1) 62% studentów:

- a) zna i objaśnia zasady funkcjonowania podmiotu gospodarczego, omawia zakres podmiotowy i przedmiotowy czynności wykonywanych w wybranych komórkach organizacyjnych podmiotu, objaśnia przebieg zadań prowadzonych na danym stanowisku pracy,
- b) wykonywało powierzone zadania wynikające z ramowego programu praktyk, objaśniało ich przebieg i skutki, planowało i wykonywało wybrane czynności w sposób przyjęty w danym zakładzie pracy i na danym stanowisku,
- c) wykonywało powierzone zadania w sposób adekwatny do swoich umiejętności, oczekiwań przełożonych i zespołu w którym pracowali;

2) 27% studentów:

- a) zna zasady funkcjonowania podmiotu gospodarczego, omawia zakres podmiotowy i przedmiotowy czynności wykonywanych w wybranych komórkach organizacyjnych podmiotu,
- b) wykonywało powierzone zadania wynikające z ramowego programu praktyk, objaśniało ich przebieg, wykonywało wybrane czynności w sposób przyjęty w danym zakładzie pracy i na danym stanowisku,
- c) wykonywało powierzone zadania w sposób adekwatny do swoich umiejętności;

3) 8% studentów:

- a) zna zasady funkcjonowania podmiotu gospodarczego i zakres podmiotowy i przedmiotowy czynności wykonywanych w wybranych komórkach organizacyjnych podmiotu,
- b) wykonywało powierzone zadania wynikające z ramowego programu praktyk oraz wykonywało wybrane czynności w sposób przyjęty w danym zakładzie pracy i na danym stanowisku,
- c) wykazywało chęć podejmowania i wykonywania powierzonych czynności w zakładzie pracy;

Należy dodać, iż część studentów realizujących praktyki zawodowe zadeklarowała nawiązanie podczas praktyk kontaktów zawodowych umożliwiających ich późniejsze wykorzystanie, np. w momencie poszukiwania pracy lub podczas zbierania materiałów źródłowych do pracy dyplomowej lub prac zaliczeniowych. W kilku przypadkach studenci otrzymali propozycje dalszego zatrudnienia lub współpracy z pracodawcą.

Uwzględniając osoby skreślone w analizowanym roku akademickim z listy studentów należy stwierdzić, że tylko 1 student kierunku *turystyka rekreacja* nie osiągnął określonych dla praktyk zawodowych efektów kształcenia.

W analizowanym roku akademickim, po zakończeniu przez studentów praktyk zawodowych zorganizowano spotkanie z pracodawcą-ekspertem z zakresu turystyki, wieloletnim praktykiem, prowadzącym szeroko rozumianą działalność turystyczną

w obszarze organizacji imprez turystycznych, kierowania zespołami i projektami z zakresu turystyki, pilotażu, przewodnictwa, organizacji i prowadzenia szkoleń itp. Z uzyskanych w toku spotkania informacji wynika, że w opinii ekspertów studenci są w stopniu dobrym lub dobrym plus przygotowani do podjęcia aktywności zawodowej, co jednak wymaga ich zaangażowania w proces pozyskiwania umiejętności oraz poznania kultury organizacji właściwych dla danego miejsca pracy. Wysoko ocenione zostały umiejętności nabyte w toku praktyk, w tym pracy w zespole, sprawności działania czy kreatywnego podejścia do działań. W zakresie postaw oceniano w wielu przypadkach wysoko i bardzo wysoko zaangażowanie w wykonywanie obowiązków. Podczas spotkania eksperckiego wspólnie (studenci, nauczyciele i eksperci) zwrócono uwagę na potrzebę odbywania dłuższych praktyk lub większej ich ilości w różnych obiektach/podmiotach.

Wnioski

Doświadczenie nabyte w zakresie organizacji praktyk, przeprowadzone rozmowy ze studentami i przedsiębiorcami oraz analiza dokumentacji dotyczącej praktyk zawodowych studentów Wydziału Ekonomicznego ZUT w Szczecinie kierunku *turystyka i rekreacja* zrealizowanych w roku akademickim 2017/2018 pozwoliły sformułować następujące wnioski:

1. Praktyki zawodowe umożliwiają studentom nabycie praktycznych umiejętności uzupełniających lub porządkujących wiedzę uzyskaną w toku studiów. W szczególności praktyki zawodowe umożliwiają poznanie zindywidualizowanych procesów zachodzących w instytucjach i przedsiębiorstwach zajmujących się działalnością turystyczną, umożliwiają nabycie umiejętności posługiwania się specjalistycznymi narzędziami informatycznymi wspomagającymi realizację w jednostce bieżących zadań.
2. Praktyka zawodowa pozwala na kształtowanie postaw społecznych i osobowych praktykantów. Podczas praktyki studenci uczą się pracy w określonych – innych niż szkoła - warunkach, indywidualnie i w zespole, poznają zachowania organizacyjne i kształcą umiejętność organizowania pracy, a także nabywają świadomość własnych luk kompetencyjnych.
3. Praktyki zawodowe pozwalają studentom wstępnie rozpoznać rynek pracy, a także nawiązać kontakty zawodowe pozwalające na ich późniejsze wykorzystanie, np. w momencie poszukiwania pracy lub zbierania materiałów źródłowych do pracy dyplomowej lub prac zaliczeniowych.
4. W sferze organizacji praktyk należy w dalszym ciągu zwracać uwagę na wybór przez praktykantów miejsca/zakładu praktyk. Powinny to być jednostki umożliwiające w szerokim zakresie realizację programu praktyk oraz pełną opiekę ze strony zakładowego opiekuna praktyk. Istotne jest też powiązanie profilu organizacji (lub działu organizacji), a także przewidywanego zakresu obowiązków oraz realizowanych zadań, ze studiowanym kierunkiem studiów, zainteresowaniami praktykanta, ale również obszarem tematycznym przyszłej pracy dyplomowej.

dr Marzena Rydzewska-Włodarczyk
opiekun praktyk zawodowych na kierunku *turystyka i rekreacja*

Szczecin, 20.10.2018 r.